

הלכות שבת כימן שמו

באר הגולה 248

י (לו) טלית (יב) כפולה שהיו עליה חוטים שהיתה (יג) תלויה בהם מערב-שבת, מתר (יד) לנטותה (לה) ומתר לפרקה, (לט) וכן (עו) הפרכת: יא (מ) פלת תמיים שאין בגנה טפה, ולא בפחות משלשה סמוך לגנה רחב טפה, (מא) הואיל שהיא (עו) מתקנת לכך מתר לנטותה ומתר לפרקה, והוא שלא תהא (יו) משלשלת (מב) מעל המטה טפה: יב (מג) הנוטה פרכת וכיוצא בה, צריך לזהר כשה שבת חרב המגיד שם קדם תרביא ותרביא ספית יסף צ לשון תרביס שם לפי פירוש קא דגור בשבת שם

באר היטב

וכשמע דאם עשוי להחיר לא מקני חוטים, ע"א, ט"א: (כז) מתקנת. פי' שהכניח לכך, דומיא דפסקה החלוק בסימן שיג, אבל אם אינה מתקנת לכך אסור וכו' ש"ח, מ"א: (יז) משלשלת. כיון שהכלה פרוסה לצל הו"ל משה העשויה בעין בג באמצע פלה, אבל משה דידן שאין פלה עליה אצ"א דנחתה סדינים מפורניא טפה לית לן בה, מ"מ, ר"ה, רש"ב, ונע"טו ט"ק ח:

משנה ברורה

(מז) וכל-שכן דמתר לתלות כלי כיתרה⁽⁸²⁾: י (לו) טלית כפולה. שנותנה על המוט הנחות בין שני כתלים, (מג) ושני ראשי הכפל משלשלין ומגיעין לארץ, ונכנס בין שני קצותיה וישן מפני החמה, והיה אסור לעשות כן בשבת דמקרי אהל צרא, ופסור אבל אסור, כמבאר בסעיף ח; ובא לומר, דאם פשהתה הטלית מקפלת ומנחת על המוט מערב-שבת היו בה חוטים תלויין שעל-ידן פושטין לקצותיה, מתר לפשטה בשבת על כל ארץ המוט⁽⁸⁴⁾, (מד) והשעם, דכיון דעל-ידי החוטים קל למשכה בקו, הוי כאלו היתה הטלית פרוסה מקבר טפה מערב-שבת, והוי רק מוסיף על אהל צרא ושרי, וכנ"ל בסעיף ב. וכתב הפג"א אברהם, דמקרי שאסור פריסתה לא יהיה בגנה מלמעלה רחב טפה, וגם לא בפחות משלש סמוך לגנה רחב טפה, (מס) דאי יש בה רחב טפה הוי לה כאהל קבוע ולא מקני החוטים⁽⁸⁶⁾: (לח) ומתר לפרקה. שכל אהל שאין בו משום פגון (מו) אין בו משום סתיירה⁽⁸⁸⁾: (לט) וכן הפרכת. כליל קנה גם וילון שלפני הפתח. ועין במגן-אברהם דהאי 'וכן' לאו דוקא הוא, דשרי קנה אף-על-פי שלא היו עליה חוטים, משום דאין אהל אלא העשוי בעין גג. והנה לפי מה שהביא בעל מגדול-עז בשם רבנו חננאל, וכן הוא בפרוש רבנו חננאל ששלפניו שיצא מקרוב לאור, דפרכת נמי צריך שהיו חוטים כרוכין עליה מערב-שבת לתלות בה, יותר טוב לומר דהרמב"ם, בעל הלכה זו, (מו) נמי סבירא לה פהרבונו חננאל⁽⁸⁷⁾, ואתי שפיר מלת 'וכן' כפשטה, וכן מוכח מבאר הג"ר דהוא מפרש פן. אף לדינא אין נפקא-מנה בזה, דמוכח מהסוד ושארי פוסקים דמתר לתלות בכל גוהי, וכן מוכח מהרמ"א לעיל בסעיף א בהג"ה דכיון שלא נעשית להחיר אין שום אסור עליה. כתב מגן-אברהם, דמחצה העשויה להחיר, שפסק השלחן-ערוך לעיל בסעיף א דאסור לעשותה בשבת, הוא אפילו כשהיו חוטים ברוכין עליה מערב-שבת. (מח) ויש שמקלין בזה: יא (מ) פלת תמיים. עין אחד עומד לראש המטה גבוה מהמטה וכן עומד עץ במקלות המטה, ומוט נתיב עליהם, ופרוש על המוט וילון גדול, ושני ראשין יורדין מבאן ומבאן כמין אהל על-פניו כל המטה: (מא) הואיל שהיא מתקנת. פרוש, שהכניח לכך מעורר יום, ולכן שרי בזה אף-על-פי שלא היו חוטים ברוכין עליה מערב-שבת, אבל (מט) אם אינה מתקנת אסור, כמו שפסק השלחן-ערוך בסעיף ח, ונאפילו אהל שאין בגו טפה אסור לעשותה בשבת אלא אם-כן היו חוטים ברוכין עליה מערב-שבת, וכנ"ל: (מב) מעל המטה טפה. השעם, דכיון שהיא משלשלת מעל המטה טפה בנקיפה לאחר גלות השפוע, הוי לה טפה מתקנת, וכל השפוע שממפל למטה נחשב לגג⁽⁸⁹⁾ והוי אהל ממש. (ס) מיהו, משה דידן שאין פלה עליה שפוסקין עליה סדין, אף-על-פי דנחתה מפורניא טפה לית לן בה, והשעם, דהא מה שמנחת על המטה לא מקרי אהל פגון שאין חלל פתחיו: יב (מג) הנוטה פרכת. כל זה הוא לשון הרמב"ם, וסבירא לה דאף שמשתמא יש עליה חוטים מקרב-שבת שהיא תלויה בקו, דאי לא הכי אסור לתלותה לדעתו, כמו שכתב השלחן-ערוך בסעיף י, אפילו הכי (מז) צריך לזהר בזה:

שער הציון

תרגום: 1 מטרס.

וכן הוכיח הג"ר לרנא, ודלא כמגן-אברהם⁽⁸⁸⁾: (מז) אחרונים: (מז) ר"ף: (מד) אחרונים: (מס) כל זה לדעת הר"ף, והמגן-אברהם סובר כמו שכתב בבית יוסף, וכן מוכח מהגיד-משנה דהרמב"ם סובר גם בטלית כפולה כהר"ף, ולפי כחם בן להלכה, אף דבבית-יוסף הוצי' ודא"ש חולקים על זה. ובמשבצות-הזהב אזהר י מצד דבטלית כפולה דעת הרמב"ם גס'כן כהרא"ש דתני בה חוטים אף קשהה בגנה רחב טפה: (מו) עין במאמר-מרדכי שהשעם, שפטר להחיר ליתנו הראשון כמו שהיה מתחלה, וכן בזה למרץ קשית העלית-שבת דאמאי מתר לשתרו, ונלא אסור לסתור אף אהל צרא, כמבאר ברמב"ם. ולא אבין מרענו, הלא בגמרא בכלי דרב הונא מוכח דמתר לשתרו ולגמרי ולשהיכו לארץ, ושם מרי גס'כן כשהיו חוטים תלויין מערב-שבת, כדאיתא בחספות וברא"ש, ועל-פיהם אנו טכרתי' לומר דסבירא לה להש"ס דאהל צרא בזה שהתיר להקנו בשבת מכות שהיו לו חוטים ברוכין מערב-שבת לא נזר חכמים על סתיירתו: (מח) שכן כל הסעופים הללו, דהינו ח' וי' ויב, שהוא הפל מלשון הרמב"ם, הוצענו בפרוש ר"ח שברך קלח במכא' וכן שכל הלכה זו הפל שאב הרמב"ם מהר"ח וכן כל העארים שנקצאים בהר"ף בהלכה זו, גס'כן הפל מהר"ח רבין. ואף שלפי זה יקשה מאד על המגיד-משנה שברך את דברי הרמב"ם בזה שכתב רש"י שאין אהל אלא העשוי בעין גג, שלפי זה בודאי מתר אף בלי חוטים, אבל וכן בשביל זה נוציא את דברי הרמב"ם כפשטו? ודברי המגיד-משנה באמה צריכים עיין: (מח) תוספת-שבת: (מט) מגן-אברהם ורש"י לדעת הר"ף והרמב"ם. ואף דלדעת רש"י ותר"ש מתר אפילו באינה מתקנת פגון שאין בגנה טפה, מכל מקום פגון דהעמיק המתבר בסעיף זה וכן בסעיף ח דברי הר"ף והרמב"ם, משמע דכן הוא דעתו, ואין לזוז מזה: (נ) מגן-אברהם בשם הפוסקים: (נא) והרמב"ם איל לשיטתו דסבירא לה דכשהיה הכפל רחב טפה הוי לא מקני חוטים או כשהיה, מה שאין כן

הלכות שבת סימן שמו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מד]

ואם יהיה הפסל טפח הרי לה אהל⁹⁰.

להעמיד מחיצות, ואם בן אין רוחב האהל מוסיף לאיסור.
וסתירת כיסוי רחב, כתב השו"ע הרב (סי"ט) שאסורה, כסתירת
אהל.

94 ושיעור רחב הרבה, כתב החזו"א (שם) שלא נודע לנו.
ובמשנ"ב לעיל (ס"ק יח) מבואר, שעל כל פנים רוחב של סתם
מיטה [שאינה רחבה ביותר] אינו בכלל רחב הרבה.

ובשם החזו"א הובא (דינים והנהגות פי"ג אות כב), שחשש שמא
כיסוי בית הכסא נחשב רחב הרבה, וכשנשבר ציוד בית הכסא
הצריך לקשרו בחוט. עוד הובא בשמו (אהל עראי קיצור ההלכות
ס"ח, מהגר"ח קניבסקי), שכיסוי פח אשפה רגיל אינו בכלל רחב
הרבה.

95 משמע מדברי המג"א, שאיסור כיסוי כלי רחב הרבה, נוהג אף
בכיסוי המיוחד לכלי [וכן משמע מדבריו בס"ק ו] ושלא כמו
שכתב הט"ז (ס"ק יא) שאם הכיסוי מיוחד לכלי, מותר להניחו גם
כשהכלי רחב הרבה.

96 ולדעת החזו"א (או"ח שם), מותר גם לטלטל את התיבה עם
מחיצותיה, שהרי אין זה נחשב כהעמדת המחיצות (שונה הלכות
ס"ז). וראה מה שכתבנו לעיל ס"ק כב, ולגבי חיבור כסא קטן על
עגלת ילדים באופן שעושה אהל מתחתיו, ראה מה שכתבנו
לעיל (ס"ק כ).

[ביה"ל ד"ה טפח]

דאסור הוא בכל מקום שפושא⁹⁷.

97 ואף להשתמש במטריה הפתוחה מבעוד יום, משמעות דברי
הח"י אדם (כלל מב ס"ו) היא, שאסור, והכף החיים (ס"ק ג) הביא
בכך מחלוקת אחרונים ומסקנתו שיש לאסור זאת.

[ביה"ל ד"ה כלה]

הנה פנה אחרונים נתקשו בקאדור מאי קאמר, עין בלבושי⁹⁸ וצ"ע
בקמ"א⁹⁹ במה שמפרש על זה⁹⁹.

98 שם כתב, שביאור ענין זה צריך עיון.

99 שם (ס"ק כ) כתב, שהיא תפורה כעין שפה סביבה.

[שעה"צ ס"ק נג]

ועל פירוש א"י מברין לומר דסבירא לה דפסיק בישא הוא⁹¹.

91 אמנם, דעת השו"ע לעיל (סי' שיד ס"א) שפסיק רישא בדרכו
מותר, ובמבואר במשנ"ב שם (ס"ק יא).

[משנ"ב ס"ק מח]

ולא תלישין משום אהל הואיל והמחצית קבר עשויות⁹² וכו',
הואיל והפוכא רחבה יותר מדי, נעשה פאה⁹³ וכו', הנינו נמי
ברחבה הרבה⁹⁴ וכו', אסור להניח עליה פאה⁹⁵ וכו', דהרי על-
ידי העמדתו פאלו עושה המחצית עם הפסוי פתוח⁹⁶.

92 אמנם, עדיין יש לדון איך מותר ליטול את הקדירה מהכירה
בשבת, לפי משמעות דברי השעה"צ לעיל (ס"ק לא) שאסור
לסתור את הגג גם כשהמחיצות נעשו מערב שבת [ראה מה
שכתבנו שם]. וביאר הגר"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' יז ובח"ג
שם), שיש לומר בדוחק, שכיון שאינו מתכוין בהסרת הקדירה
לסתור את האהל, אינו נחשב כסותר אהל [ובהסרת הסדין
המזכרת בשעה"צ שם, יתכן שמדובר בשכונתו לסתור את
האהל]. ועוד, שיתכן שהסרת קדירה מהכירה נחשבת כגמר
השימוש בה, ואף מוכנה הכירה לקדירה אחרת, ולכן אין זה
נחשב כסתירת אהל. [אכן, בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' רכג ס"ק
יא) הוכיח מכאן שאין איסור לסתור גג בלא המחיצות].

93 ואם אינו משתמש באויר שתחתיו, צידד החזו"א (או"ח סי' נב
ס"ק י) שמותר לפרוס גם גג רחב מאד, משום שטעם איסור
עשית אהל רחב אף בלא מחיצות, הוא שכיון שהאהל רחב מאד
נחשב הדבר כאילו העמיד גם מחיצות, שהרי רחוקות הן זו מזו
ועל ידי הגג הן נעשות לחסיבה אחת ומיועדות לשימוש אחד,
מה שאין כן כשאינו משתמש באויר שתחת האהל, שמותר גם

קִכָּה בְּאֵר הַגּוֹלָה

שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אֱהָל (מד) בְּשַׁעַר שְׁוֹטֶה, לְפִיכָךְ אִם הָיָא פְּרֻכָּת (יס) גְּדוּלָּה (מה) תּוֹלִין אוֹתָהּ (יז) שְׁנִים, אֲבָל אֶחָד אֲסוּר. וְאִם הָיְתָה (מו) *כֵּלָה שֵׁנִישׁ לָהּ (ס) גַּג אֵין מוֹתֵחִין אוֹתָהּ וְאֶפְלוּ עֲשָׂרָה, (מז) שְׂאִי אֶפְשֵׁר שְׁלֹא תִגְבֹּה מֵעַט מֵעַל הָאֶרֶץ *וְתַעֲשֶׂה אֱהָל עֲרָאִי: יג *לְפִיכָךְ שְׁוֹטֵחִין (מח) *עַל־פִּי הַחֲבִית לְכִסּוֹת, לֹא יִשְׁטַחֲנֻהּ עַל־פְּנֵי כָּל מִשְׁחָם (כא) [כא] אֱהָל, אֵלֹא יִפְתַּח קִצֵּת מִמֶּנּוּ מִגְּבֹה. יוֹהֲנָנִי מִלִּי

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[illegible]

פאור הלכה

(מד) בשעה שגזטה. כלומר, דבשעה שעוסק בהלכותה. (נד) דָּרָךְ הוא שמהקפלת מעט מרחבה, ואם יהיה הפל טפח הרי זה אהל⁹⁰: (מה) תולין אותה שנים. דשנים יכולין לתלותו פלו בחדד שלא תתקפל, (נז) ומה שאין פן אחד, (נח) ומעט זה יש נמנעין קצת שלא לתלות הפרכת בשבת: (מו) פלה. הינו דרעה פירסה מלמעלה על אזה דבר, ונעשית בעין טלית כפולה שבאנו בבעיה י. ומרי בשכרוף עליה חוט או משיתה מבעוד יום, דומיא דפרכת דאורי בה מעקרא דצריך לדעת הרמב"ם שיהיה עליה כרוף חוט מבעוד יום, וכנ"ל בבעיה י, ולהכי מסים שיש לה גג, הינו שיהיה על-כ"פנים הגג רחב טפח, וכל-שכן היבא שהגג רחב הרבה, דאי אין לה למעלה רחב טפח, הלא קמא לן דמתר לפרסה לכלי עלמא כשכרוף עליה חוט או משיתה מבעוד יום: (מז) שאי אפשר וכו'. רוצה לומר, דלא נימא היבא שהפלה היא רחבה, שכל אחד יקשר בק נזית הפלה לתפתלים ונשאך אמצע הפלה מנח על התקוע ואין שם אהל עליה, קא משמע לן: יג (מח) צליפי החבית וכו' משום אהל. ואף-על-גב דשרי להחזיר הקדרה על-גבי פינה ולא תישעין משים אהל האיל והמחצות כבר צשייח⁹² ונבאהל קנה שאין כונתו לאהל אלא שממילא נעשה, אינו אסור אלא אם יעשה מחצות גם-כן, וכנ"ל בבעיה ג במשנה בירוחא, יש לומר, הואיל והפוכא רחבה יותר מרי, נעשה קאהל⁹³ [מאי בשם חוספות ור"ן]. וליפי זה מה שכתב בשלחן-ערוך 'חבית' הינו נמי ברחבה הרבה⁹⁴. וכתב המגן-אברהם בבעיה קטן ו. שהוא הדין בחבה רחבה שיש עליה כסוי, אם אינו קבוע בצירים אסור להניח עליה בשבת⁹⁵, ותבה שאינה רחבה כל-כך מהר לכסותה, ואין בה משים חשש אהל הואיל והמחצות כבר עשויות. (נח) והיבא שטלטלה ממקום זה להעמידה במקום אחר ושם מכסה אותה, אסור בכל גווי, דהני על-גרי העמדתו באלו עושה המתצה עם הכסוי ביחוד⁹⁶. ולכן צריך לזהר בבעדות גדולות שמניחין שלחנות על חביות, צריכין לזהר שהפך צד החבית

משמע מזה במו שדוּכְתָנוּ לַעֲלֹל לְנֶשֶׁת הַרְחָ, דְּאִפְלֵי בְּגָ רַחֵב טַפַּח אִם יֵשׁ
 בְּרִיחַ סִימָיִקָטָן מִבּוּ, רִבְנָה שְׁאֵינוּ עֲשֵׂה לָקֹךְ יֵשׁ לַחֵשׁ שְׁמָא יָבֹא עֲלֵינֵינוּ
 לְסוֹסֹת בּוּ שְׁאֵינוּ מַקְפִּיד עֲלֵינוּ אִם יִסְרֵה בְּהַשְׁקָה הַחֲתִיחַ, וְחִי אִם
 לָקֹךְ, הִקְבַּה הַקֶּשֶׁה עֲלֵינוּ קִוָּה בְּסִפְרָן מְחִיכִים־עִיִּים, עֲנֵן שֶׁסֶּם * אֲלֵפֵי הַחֲתִיחַ
 מִשָּׁה שְׁקִירָן שְׁלֹאֵף בְּאִימָקָן, וְלִנְשִׁית דַּעַת אֲפִשֵׁר עוֹד לִדְמוּ, רַחֵב שְׁמָא

תְּרָגוּם : 1 סִפְסַל-שָׁנָה.

לפרש רש"י והרא"ש והטור דבינא להו דתמיד מתבי חוט או משיחה, שוב אין לחש לנה: (ג) לבושי שרד, והוא מסמגן אברתם. וקטב עוד: ואף על גב דלא מהדק לניהו שאותו מקום שמתקפל אינו קשה שיהיה נחשב זה המקום כגג, וכמו שכתב הפנן אברתם בשם הרמב"ם בימין שא סעף יתקן נא, מכל מקום כיון שממנו לעשות מחצה למטות את הפרכה, צד טפ: (ג) ואף על גב דאינו מכון להו, ועל ידהו אנו מכוין לומר דבינא לה דפסיק בלישא הוא¹⁸¹, והוא דמק, ולילא דפספסא הנה אמנא דבאי מיכא הלא הוא מיכא דרב בנמא [לפרש ר"ן דגוד הניו פרוח], וחסון ששים דרב אזיל לשטתה וקודפ כב) דבינא לה דבר שאין מחסון אסיר, אבל לוי זה קשה על המע"ם שפסק בן לרמב"ם, והלא אנו קימא לו דבר שאין מחסון מותר: (ז) ואף אברתה: (ח) פרייגזרים במשפחה ובה לרמב"ם והוספתי שיהיה בנמגן אברתם:

פֿאַרשפּאַרן (פֿרוש, קלי) (מט) חֲסֶרָה טַפָּח, אָבֵל אֵם אֵינָה חֲסֶרָה טַפָּח מִתֵּר, דֵּאִין פֿאַן אַהֵל:

א *הַצֵּד צִדּוֹר (ב) לְמַגְדֵּל שֶׁהוּא נִצּוֹד בּוֹ, (ג) וְשֶׁאֵד צִפְרִים וְצִבִּי לְבֵית אֹר
לְבִיבֵר (ד) *שֶׁהֵם (ה) נִצּוֹדִים בּוֹ, חֵיב, וְאֵם אֵינוֹ נִצּוֹד בּוֹ, (ו) פִּטּוֹר אֲבָל אֲסוּר:

אָהל אֶלָּא אַם אַין מִיחָד לִיךְ, מִקְהֵיא כְּנוֹבֵא שְׁטִיטל קִדָּם מַצְלֵט אַ וּמִכְסֵּה עַל הַקְּבִיבִית.
מִשְׁמַ"כ בִּכְסֵּי הַמִּיחָה לִיךְ וּדְרִיבֵּוּ בִּקֵּף תְּמִיד לֹא מִחוּץ קִעֲבִיד אֶהְיָא, יִמְשִׁי"ה בְּחֻמְרָה
קִדְרָה עִ"ג פִּירָה שְׁרִי דְרִיבֵּוּ תְּמִיד בִּקֵּף. וְכֵן בְּכָל כִּסֵּי כָּלִי שְׂאִין עוֹשֶׂה מַחֲצוֹת בְּשִׁבְתָּ
וְכֵן בִּכְסֵּי לַחֵד, עֲכִ"ל, עִ"ש, וְעַץ בְּגִדְהֶפֶל סִימֵן נָד וּבִידֵּי אֶהְיָן. וְכִי הָרָן שֶׁפֶל אֶהְיָ

פאור הלכה

כלה מצד שהיא נרצחה יותר מדי ונצטית אהלי, מכל מקום פיון שקעת שהיא
מכה אותה בהכסוי למעלה כבר חבר לפרקיה ונתקצרה ברחבה. זה תוי
בכלל סתם משה, שמשמע מהתוספות פיצה לייב דהיקט דקחצוריה עשויות
מכבר ועומדות על מקומו זה אין בכטייה משה חשש אהל:

הַיָּד צִפּוֹר דָּרוֹר נָכוֹ. עֵצִן כְּפִיר־יָגוֹרִים, צִפּוֹר־דָּרוֹר הֵם הַקָּטָנִים צִמְחָה
הַדְרִים בְּעֶנְפֵי אֵילָן וּמִשׁוֹרֵיהֶם, וּמִבֶּן קִטְנָה שֶׁל הַצִּפּוֹר נִשְׁמָטָה מִקִּיָּחַ
לְיוֹרֵת וְקָשָׁה לְמִסְתָּה, אָכֵל תּוֹרִים וּבְיָמֵיהֶם הֵם בְּכֻלָּל שָׂעָר צָפְרִים שֶׁנֶּכֶר
הַמִּתְכַּבֵּר, עֵצִן שֶׁם. וְדַע, שֶׁמָּה שֶׁמִּתָּה הַזֵּלֶה רָבָה לָמָּה לֹא הִתְכַּיֵּר הַיָּדִיף
וְהַרְמָבֶּס הַהֶנְקָא־מִנָּה בֵּין צִפּוֹר־דָּרוֹר לִשְׂעָר עֹמּוֹת, כִּבְר בְּרַר הַמִּמְנִי־אֲבָהֶם
בְּסִימָן תַּצֵּו הַרְמָבֶּס וְנָכַר הֵן בְּמַחֵק לִשְׁוֹנוֹ, וְהַיָּדִיף שֶׁלֹּא הִתְכַּיֵּר סָמָךְ עַל מָה
שֶׁתָּבֵב הַכָּלל דְּמַחֲסֵר צִידָה פִּטְוֹר נָכוֹ, דְּכִי הוּא אֲנֹנָה הַשְּׂמִיט עוֹד כְּמָה
מֵאֲמָרִים שֶׁם בְּגִמְרָא מִטְעָם זֶה: * שֶׁהֵם נִצּוּרִים. עֵצִן בְּמִשְׁנָה בְּרַחֲמֵי
שֶׁבְתִּמִּי שֶׁשְׁעוֹר צִידָה הוּא הִיבָא דְּמִטְאֵי דָא בְּרִיךְ בִּשְׁתִּיָּה אַחַת. וְאַרְיֵל־יָבֵב
דְּבִסְתִּיָּה תַּצֵּו אִיתָא בְּשִׁלְחָן־עֵרֻף הַשְּׁעוֹר דָּאֵם צִידָה לִמְרֵי הוּא, כִּי כְּצִידָה
תַּצְטְרִיף, לֹא קָשָׁיָא, דְּכִבְר תַּחְבֵּי פְּסוּקִים יָחִידִי יָחִידִי דִּחַ שְׁעוֹרָא אֲבָל—
כֵּן אִפְלוּ כְּעֹמֹת שֶׁן שְׁעוֹר זֶה, וְכֵן תָּבֵב רִשִׁי רִישׁ פָּקָא אֵין צִידִן, וְכֵן וְכֵל—
הָאִיר וְרִצֵּץ, וְכֵן הוּא דַּעַת הַרְמָבֶּס שֶׁהִבָּא בְּפָקָד ב' דִּיל־טוֹב הַשְּׁעוֹר דִּיקְבָא
מִצִּידָה וְנִצְוֵנוּ, וּבְפָקָד י' דִּשְׁבַת הִבָּא הַשְּׁעוֹר דְּמִטְאֵי לָהּ בְּחֵד שְׁתִּיָּה, אֲלֵמָּא
סְבִינָא לָהּ דְּחָדָא שְׁעוֹרָא הוּא, וְכֵן כְּסֵב טִרְבַּח מִמֵּידִי שֶׁם וְכֵן כְּסֵב הַמֵּאִירִי
בְּפָקָד י' דִּשְׁבַת וּבְפָקָד אֵין צִידִן, וְכֵן כְּסֵב וּבְנוֹ יִרְסֵם וְיִשְׂעָר מִקְרָשִׁים, וְכֵן
מִשְׁמַע מַחֲשׁוֹר בְּהַלְלוֹת יִלְטִיטוֹב תַּצֵּוֹ דְּכָלֵל חֵיהּ וְצוּף בְּחָדָא מִתְחַת: וְדַעַת
הַתְּסוּסוֹת רִישׁ פָּקָא אֵין צִידִן וְהַרְבֵּשָׁא שֶׁם סְדִיקְרִין דִּיקְבָא מִצִּידָה וְנִצְוֵנוּ
שְׁעוֹר אַחֵר הוּא, דַּעַת יִתְחַדָּא הוּא, וְלִכְּנָן לֹא הִבָּאִיר עֲתָם. וְדַעַת עוֹד,
דְּכִנְקָנָא אִיתָא, דָּאֵם אִיבָא בְּפִיבֵר אֹו בְּפִיחַ עֲקָרִי נִפְאוּת לְהַשְׂמֵט, רִישִׁין הוּא
בְּכָלל בִּיבֵר יָדוּל, וְכֵתֵב שֶׁם וּבְנוֹ מִנְהַל דְּהֵי אֲוִק־מֵתָא בְּלִחוֹ הַלְקֵתָא נִינְהוּ,
וְכֵן הַתְּחִילֵם טִרְבְּנֵי יִרְסֵם, וְצִידֵן שְׂטָקָא עַל טִרְבְּנֵי שֶׁן שֶׁשְׂמִיטָה זֶה: וְחָלִיל
סְבִינָא לָהּ לְהַרְמָבֶּס שֶׁשְׁעוֹרָא דִּשְׁמֹאֵל (בְּרַחֲמֵי כ"ו) דִּיקְבָא מִצִּידָה וְנִצְוֵנוּ:
אֵין לְהַשְׁוִיחֹהּ רַק עִם הַנִּי תְּרִי שְׁעוֹרִי מִקִּיָּחַתָּ, דְּחִמִּי בְּהִיבֵכֵר לִפִּי מְדָלוּ וְקָטְנוּ.
מָה שֶׁאֵין כֵּן לִפִּי סְבִינָא דְּעֲקָרִי, דִּיקָא הוּא דִּנְאִפְלוּ אִם הִפִּיבֵר קָשָׁן שֶׁאֵין צִידֵן
לְהִבָּא מִצִּידָה עֲבוּרֵי גַם־כֵּן הוּא בְּכָלֵל כְּחֹסֶר צִידָה צִידִן, וְכִינֵן דְּהֶנְקָרָא
מִבִּיא מִמְרָא דְּשְׁמֹאֵל בְּאַחֲרֵיהֶן שְׁמַע מִנָּה דְּלִית הַלְקֵתָא בְּהָא לִשְׁנָא. וְעֵצִן
בְּמֵאִירִי, אֵי נָמִי, וְנִכְלֵל כְּמָה שֶׁתָּבֵב הַרְמָבֶּס בְּפָקָד י' הַלְכָה יִט' שֶׁאֵין זוֹ
צִידָה גִּטְוִיָּה וְכִי צִידֵן לִירֵף נָכוֹ, וְכִי נָמִי כִּזָּה. עוֹד אֲמַרְנָה לְהִבָּא פֶּה מָה
שֶׁשִׁי לְכֹאדָּוָה לְהַסְתַּפֵּק בְּעִנְיָנֵנוּ, אִם הַכְּמִים עוֹף לְכִיתָ וְהִדְלַת פְּתִיחָה אֹו
חִלְצוֹן פְּתוֹת, אֹו בִּיבֵר שֶׁאֵינוֹ מִקְרָה, אֲפֹשֶׁר דִּילֵבָא אִפְלוּ אֲסוּר דְּרַבְנָן. דְּדוּקָא
הִיבָא אֲפִדְלָתָא נִעְזֵלָה, דְּהִתְחִי וְהִתְחֵף נִצְוֵנוּ עוֹדֵל עוֹלֵל פִּנִּים מִקְצָתָה, בְּרִיךְ צִידָה עוֹד
לִירְפִיָּה וְהַשְׁתַּדְלוֹת, כִּי שֶׁאֵין כֵּן הִיבָא דְּפִתְחוֹת, עֵצִן לֹא מִצִּידָה בְּלוֹם,
וְהַשְׁלִיכוֹ הַרְמָבֶּס שֶׁתָּבֵב: הַכְּמִיס לְטִרְקִילִי וְתַעֲלִי מִשְׁמַע בְּרַחֲמֵי: וְיֵשׁ לְרַחֲמֵי?

א (א) הַצֵּד וְכוּ'. הֵינּוּ שְׂפֹתָה שֶׁעַד הַמַּגְדִּיל וְעֵשָׂה תַּחֲבִילוֹת עַד שֶׁנִּכְנַס הַצֵּדִר לַחֲלוֹ וְסָגַר עָלָיו, אֲפֹלֵו לֹא תִּפְסֹד עֲדָן בְּיָדוֹ, חֵיב, כִּי בִּסְגֹר הַמַּגְדִּיל בְּנִמְרָה הַצֵּדָה, אֲכָל בִּפְנֵי שֶׁהִכְנִיסוּ לַבֵּית, (ב) אֲפֹלֵו הַבֵּית קֶטֶן (ג) וְגַם חֲלוֹנוֹתָיו סְתוּמִין, עֲדָן אֵינוֹ נִצּוֹר, שֶׁשִּׁבְעוֹ שֶׁל הַצֵּפּוֹר־דָּרוֹר שָׁאִינוֹ מִקְּבָל מֵרֹת וְדָר בַּבֵּית בְּשִׁשָּׁה שְׁנָשְׁמֵט מֵזֵוֹת לְזֵוֹת וְאֵינִם יְכוּלִים לְהִפְסֹד, וְלָבֵן אֵינוֹ נִקְרָא צִידָה מִדְּאוֹרֵתָא: (ב) לְמַגְדֵּל שֶׁל עֵץ, וְנִשְׁעָה בְּכִלְבֵּי גָדוֹל; וּבִיכָר מִקְרֵי קַרְפִּיפּוֹת הַמַּגְפִּים לְגִדְלָם שֵׁם: (ג) וְיִשְׁאָר צִפְרִים וְצִבִּי וְכוּ'. לְעִדְרוֹן קְתָנִי, דְּבִצְפְרִים וְכֵן בִּישְׂאָר עֹשׂוֹת אֵינוֹ חֵיב (ג) עַד שִׁיקְיָה הַבִּיכָר וְהַבֵּית מִקְרָה וְגַם חֲלוֹנוֹתָיו סְתוּמִין שֶׁהוּא יָסוּל לְכֹחַ הַדָּךְ שֵׁם, וּבְצִבִּי וְיִשְׂאָר חִיּוֹת חֵיב אֲפֹלֵו אֵינוֹ מִקְרָה וְגַם חֲלוֹנוֹתָיו פְּתוּחוֹת: (ד) שֵׁהֵם נִצּוֹדִים. לְאֹפּוֹי (ז) אִם הַבֵּית וְהַבִּיכָר גָּדוֹל שָׁאִין יְכוּלִין לְתַפְסֹד בְּשִׁחְתָּה אֲחֻתָּה, הֵינּוּ בְּרִיצָה אֲחֻת, אֲלֵא צִרְף לְהַפְשֵׁט קִדָּם שֶׁנִּשְׁעָנָה, לֹא מִקְרֵי צִידָה דְּאוֹרֵתָא אֵף שֶׁהוּא מִקְרָה, וּמִמִּילָא הַצֵּדוֹתָה שֵׁם בַּבֵּית אִי בְּבִיכָר חֵיב. וְעַד לִקְמֹן בְּמִשְׁנֵה בִרְתָּה סִקִּי-קֶטֶן נח. הַשּׁוּלָה דָּג מִן הַיָּם לֹחוֹף סָפֵל שֶׁל מַיִם, חֵיב, (ו) דְּהֵרִי צִידָה, אֲכָל אִם צִקְרוֹ וְהִכְרִיחוֹ לִחוֹף בְּרִכַּת מַיִם לֹא הֵרִי צִידָה, (ו) שֵׁם שֵׁם נִשְׁמֵט לְחֹרֶיךָ וְלִסְתָּרִיךָ. וְעַד לִקְמֹן בְּמִשְׁנֵה שֶׁהוּא נִאָּסֵר בָּהּ: (ח) פְּטוֹר אֲכָל אֶסוֹר. עַל כָּל הַסִּפִּי קִצָּי, וְעַל-נִצּוֹד שֵׁם מִכָּל מָקוֹם אֶסוֹר לְסָגֹר הַפֶּתַח וְהַחֲלוֹן. וּבִזְמַן מִקְרֵי שֵׁשׁ לְהַצִּיל מִן הַקֶּרֶב וְאֵינוֹ רוֹצֵה כָּלל בַּצִּידָה הַצֵּפּוֹר, כִּיֹּן דְּאֵין בִּי צִידָה

תרגום: 1 מגרת-שלחן. 2 ספסל-שנה.

(ט) ובספר קצור שלחן ערוך דחה קצת את דבריו, ודבר' הוא בכלל מפעלה למטה ולא אסרו חז"ל; ואפשר דחתי"אדם סביב' לה דווקא מפעלה למטה מפני שהיא דרך שפיר, כמו שפירש רש"י שם ביצה ל"ה, מה שאין בן בנה; (ז) רמב"ם ורש"י והתוספות והטור: (מ) כמו שכתבו התוספות ודווקא דכבא שהיא חכמה ויותר מדי; (נ) ואם היתה במקום מערב' שבט אפילו במקדש, מטר לכסותה פלה בגד, האוספי על אהל צריא שרי, וקב"ל בסעיף ב: ב: (ו) מ"ד אבטתם ושי"א: (3) מ"ז ואלהה נכה ונתמ'א ושי"א: (7) שג'אבטתם ציטטין מ"ז: ולקחן בסימן תצו בדר שיעור סרבה פוסקים סוברים כן, דלא משלכות בשאטת'בנימ'ה: (8) רמב"ם: (9) רש"י בפרק אין צדו: (10) רמב"ם:

הלכות שבת סימן שמו שמו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מח]

ועל צד הפתום צ"ל השלח (100) וכו', אסור להחזירה, שפשוט א"ל (101).
 (100) ובטעם הדבר שאין הנחת החבית באופן זה נחשבת כהעמדת אהל, ביאר הגרש"ז אויערבך (ש"כ פכ"ד ח"ע עב) שכיון שאי אפשר להשתמש מתחת החבית אלא אם כן מרימה מהקרקע, אין זה בכלל עשיית אהל, והוסף לבאר (בחי"ג שם), שכיון שאינו משנה את עצם החבית, אלא רק הופכה מצד לצד, נחשבת הפיכת החבית כהפיכת מיטה כיסא ושולחן מצד לצד, שמוותרת (כמבואר בביה"ל לעיל (ס"ה) ד"ה כסא וכו') וסיים, שביאור זה נראה נכון יותר.

והחז"ר כתב (א"ח סי' נב ס"ק יד) שאין צריך להזהר בדבר, משום שטלטול מחיצות המתקנות במקומן ממקום למקום אינו נחשב כהעמדתן, ועוד, שכיון שאין כוונתו לאויר שבחבית, מותר לעשות אפילו ארבע מחיצות נראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק כב).

ואם מכסה את החבית מכל צדדיה, וכוונתו להסתירה מאנשים, דעת הגרש"ז אויערבך (שם ח"ע ע) שלכל הדעות מותר הדבר, כיון שאינו מתכוין לעשות אהל (וכשאינו מתכוין לכך, אין זה נחשב כמלאכה כלל, ולכן מותר הדבר אף על פי שפסקי רישא הוא).

וכן כיוונו שיש לו בית אחיה, דעת הגרש"ז אויערבך (שם ח"ע עא) שלכל הדעות מותר לכסות בו, וכמו לפני ד"ר דוד, שכתב חש"ע לעיל (סי' שח ס"י) שבישיב להם בית אחיה, ניכר הדבר שהם כלים, ואינם בכלל בנין.

(101) והחז"ר כתב (א"ח סי' נב ס"ק יד) שאין דבריו מובנים, שהרי עושה מדיצה בלא גג, ומותר להעמיד מחיצת עראי כשאינה מתרת גם כשמעמידה תחת גג, וכשם שמוותר להעמיד דופן רביעית של סוכה תחת הסכך, אלא שכתב שיש לדון לאסור זאת משום 'בונה', שכיון שאין דרך להסיר את המגירה כולה מהשולחן, נחשבת החזרתה כבנין, וסיים, שמימי כיון שהיא רפוייה מותר להחזירה, ודינה כמגירה של פרקים שמוותר להחזירה באופן רפוי. (ולפי זה, אם יש בארון ארבעים סאה, שכתב הרמ"א לעיל סי' שיד ס"א שדינו כקרקע, יודה אסור להחזיר את המגירה גם באופן רפוי) וביאור שיטת המשניב ביאר הגר"ש אויערבך (ארחות שבת פ"ט ח"ע לו), שגג שנתמד מבעוד יום מותר בשבת להביא מחיצה תחתיו מכיון שכבר שימש קצת כגג גם קודם שהיה לו המחיצות, אבל בשולחן שבאל המגירה שתחתיו אינו נחשב כלל כגג לחלל שתחתיו, נמצא שרק על ידי הכנסת המגירה הוא עושה גג ומחיצות יחד, ועוד, שבכך הוא נכ מביא את הקרקע שתחת הגג והיא קרקעית המגירה וזה הגורם לשולחן להיחשב כגג ואסור, אף שלא עשה שום מעשה.

ומגירה של ארון, דעת הגרש"ז אויערבך (ש"כ פכ"ד ח"ע פה ובח"ג שם) שלכל הדעות מותר להחזירה, שכיון שהחלל שתחתיה נחשב כאהל גם בלעדיה, אם כן אינו עושה אהל חדש, אלא מצמצם את האהל הקיים זה מכבר. אמנם, המכניס את המגירה העליונה בארון שיש בו כמה מגירות, נמצא שעושה מאהל אחד שני אהלים, ולפיכך אסור לעשות כן (לדעת המשניב).

[משנ"ב ס"ק מט]

משום ה"י מק"י אהל (102) וכו', אין פקסוי פלים משום אהל (103) וכו', אין לכסותה גלגל בשבת כשאינה מלאה פלג (104).

(102) אמנם, לגבי תלית סדין תחת הסכך כדי להגן על המאכלים מפני העלים הנושרים לתוכו, כתב לקמן (סי' תרמ ס"ק כד) שאם תולה את הסדין תוך שלשה טפחים לסכך, אין זה נחשב כעשיית אהל, וכעין זה כתב בשע"צ לקמן (סי' תרכ"ט פ"ד). וביאר הגרש"ז אויערבך (ש"כ פכ"ד ח"ע כט) שהאהל המדובר שם, הוא החלל שתחת הסדין, ולא החלל שבין הסדין לסכך, אלא שכשאינו שלשה טפחים בין הסדין לסכך, נחשב הסדין כחלק מאהל הסכך, מחמת דין 'לבד', ולא כאהל חדש. ולא כמו שכתב המחצ"ש (סי' תרמ על המג"א ס"ק ח), שהאהל המדובר הוא

החלל שבין הסדין לסכך, ובפחות משלשה טפחים אינו נחשב כאהל.
 (103) ובטעם הדבר כתב החז"ר (א"ח סי' נב ס"ק א ד"ה והא), שכיון שכך היא דרך תשמישו תמיד, נחשב הדבר כדלת ולא כאהל.

(104) ושלא כמו שכתב בספר גן המלך (סי' נד, הובא בשע"צ ס"ק א ובהגהות הרע"ק"א), שדוקא חבית יין אסור לכסות, שכיון שיין ריחו נודף, יש צורך באויר שבין היין לגג הכלי.

סימן שמו

צידה האסורה והמתרת בשבת, ושלל ישפשוף הרק

[משנ"ב ס"ק א]

ועשה תחבולות עד שנקנס הצפור לתוכו קצר עלי'.

(1) אמנם, בש"ע להלן (ס"ה) מבהר, שאף אם לא עשה אדם פעולות על מנת להכניס את הצבי, אלא נכנס הצבי מעצמו, וסגר עליו האדם את הדלת, חייב דוא משום צידה. וכתב בשו"ת אבני נזר (א"ח סי' קצה), שכשהוא אינו רודף אחר הבעל חיים להכניסו לבית ולאחר מכן נעל אותו, אלא נעל את הדלת בלבד, אין זה אב מלאכה אלא תולדה, מזה שאין כן כשעושה הוא מעשה להכניסו, שאסור הדבר משום אב המלאכה נראה מה שכתבנו להלן ס"ק י"ן. והוסף, שאם ההכנסה לבית היא חלק ממלאכת הצידה, אם כן במקרה שהזיק אדם בשעה שהכניס את הבעל חיים לבית, פטור הוא מלשלם על כך משום דין 'קים ליה בדריבה מיניה', מפני שמשעה זו מתחיל הוא את מעשה הצידה.

והגר"ש אלישיב (הערות ביצה כד, א ד"ה רש"י) ביאר, שכשאדם מכניס את הבעל חיים לבית, נחשב הוא כעושה מעשה בבעל חיים עצמו, ובאופן זה אסור לו לנעול את דלת הבית אפילו אם כוונתו לשמור על ביתו, מה שאין כן אם נכנס הבעל חיים מעצמו, ולא עשה בו מעשה צידה, לדעת הרשב"א לא נאסר לנעול את הדלת כשאין כוונתו לצידת הבעל חיים אלא לשמירת הבית.

[משנ"ב ס"ק ז]

ש"אין יבולין לתקפו בשחיה אחת (105) וכו', ששם שם נשקט לחזקין ולסדקין (106) וכו', אינו חייב עד שיקניקנו לכפה שלו שהוא נאסר בה'.

(2) ושעור זה, ביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"א פט"ו ס"ק א), שאינו תלוי בריצה של כל אדם, אלא בריצה של אדם בינוני בגופו ובכוחותיו, היודע לתפוס בעלי חיים, באם יכול לתפוס בריצה אחת ובלא צורך לעשות תחבולות.

ואם אדם בינוני אינו יכול לתפוס את הבעל חיים בריצה אחת, אך האדם המכניס אותו לבית הוא גדול בגופו או בכוחותיו, ויכול לתפוס במקום זה בריצה אחת, הסתפק הגר"נ קרליץ (שם) אם חייב הוא על הכנסתו, כיון שלגביו נחשב הבעל חיים כניצוד, או שדנים על המקום, אם ניצוד הוא בו בריצת אדם בינוני, וכאן כלפי אדם בינוני אינו נחשב כניצוד.

(3) ואף אם הביבר קטן, כתב לקמן (סי' תצו ס"ק ב) שנחשבים הדגים כמחוסרים צידה, מפני שהם מכוסים מן העין מחמת שהמים אינם צלולים, ונשמטים הם לחזרים ולסדקים.

(4) וכן צבי הניצוד על ידי אדם חלש, ומחמת חולשתו יכול הצבי לברוח ממנו, כתב הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ט) שיתכן שאין הוא נחשב כניצוד, ודומה הדבר לתופס ארי לפני שמכניסו לכיפה שלו שאינו חייב משם צידה.

[משנ"ב ס"ק ח]

אסור לסגר הפתח והחלון (107) וכו', רק להציל מן הקר'.

(5) ואם הבית גדול מאד, עד שאין האדם מרגיש שהבעל חיים נמצא בשליטתו, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"א פט"ו ס"ק ב) שאין בסגירת המשך במילואים עמוד 40

